

BÜRO YÖNETİMİ VE YÖNETİCİ ASİSTANLIĞI PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER ENGELLERİ ALGISINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Kevser BURAN¹, E. Ebru ŞENTÜRK²

Özet

Küreselleşen dünyada kariyer engelleri konusu da kariyer kavramı kadar önemli bir konudur. İnsanlar istedikleri kariyer hedefine ulaşmada az ya da çok her alanda kariyer engelleriyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Kimileri bu engelleri ortadan kaldırıp istedikleri kariyer hedefine ulaşırken, kimileri ise engellemeler yüzünden kariyer hedeflerine ya hiç ulaşamamakta, ya da istedikleri seviyede gerçekleştirememektedirler.

Bu çalışmanın amacı Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO ve Osmancık Ömer Derindere MYO, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı öğrencilerinin kariyer planı yaparken, kariyer engelleri algılarının demografik değişkenler açısından değişiminin incelenmesidir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anketin birinci bölümü demografik özellikleri tanımlamaya yöneliktir. Anketin ikinci bölümünde Balın tarafından oluşturulan kariyer engelleri ölçeği kullanılmıştır. 178 öğrenciye uygulanan anketlerin analizi sonucunda öğrencilerin kariyer engelleri algısının cinsiyet ve mezun oldukları lise değişkenleri açısından anlamlı farklılık yarattığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ön lisans, yönetici asistanlığı, kariyer engeli.

A STUDY ON CAREER BARRIER PERCEPTION OF OFFICE MANAGEMENT AND EXECUTIVE ASSISTANT PROGRAMME STUDENTS

Abstract

The career barriers is as important as career in globalization world. People face with career barriers reaching their career goals less or much in each area. Some people, because of barriers, are unable to reach their career goals or cannot perform at the level they want, while some have reached the career goals by eliminate these barriers.

The purpose of this study is determining the effect of demographics on Hitit University Social Sciences Vocational School and Osmancık Ömer Derindere Vocational School's Office Management and Executive Assistant program student's carrier barrier perception while making career plans. The method of data collection tool is survey. The first section of the survey intends to identify demographic characteristics of the participants. The second section of the survey is based on career barriers scale developed by Balın. The scale was applied to 178 students. The final analysis shows gender and graduated high school have determining influence on carieer barrier perception.

Keywords: associate degree, office management and executive assistant, career barrier.

¹ Öğr. Gör., Hitit Üniversitesi, kevserburan@hitit.edu.tr

² Öğr. Gör., Hitit Üniversitesi, eebrusenturk@hitit.edu.tr

Giriş

Kariyer seçimi, bireyin yaşamında vermek zorunda olduğu en önemli kararlardan biridir. Yapılan çalışmalar; genç bireylerin mevcut bilgi birikimi, kariyer planında yer alan potansiyel mesleğe duyduğu ilgi, sahip olduğu değerler ile elde edeceği tatmin gibi faktörler ve yanı sıra bireysel özelliklerinin meslek seçimi kararı üzerinde etkili olduklarını ortaya koymaktadır. Diğer yandan genç bireyin sosyo-ekonomik durumu ve aile etkisi gibi faktörler de, ülkeler ve kültürler arasında farklılık arz etmekle birlikte, genç bireyin meslek seçimi üzerinde etkili olabilmektedir (Genç, Kaya ve Genç, 2007).

Bireylerin meslek seçimlerini etkileyen diğer faktörler; yaş, cinsiyet, sahip olduğu kişilik özellikleri, ailesi, kardeş sayısı, yakın ilişkide bulunduğu kişiler, okul öncesi ve okul dönemindeki eğitimi, ihtiyaçları, sahip olduğu ilgileri ve değerler sistemi, benlik kavramı, genel ve özel yetenekleri, diğer kişilik özellikleri, içinde yaşadığı çevrenin özellikleri, ekonomideki mevcut iş alanları ve istihdam koşulları ile piyasadaki arz ve talep durumu gibi faktörlerdir (Anılan, Çemrek ve Anagün, 2008).

Ülkemizde öğrenciler kariyer tercihleri noktasında eğitim alanındaki eksikliklerden kaynaklanan sorunlardan dolayı, doğru karar alma konusunda birçok eksiklik ve yetersizlikler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunun bir diğer sebebi de öğrencilerin doğrudan veya dolaylı olarak kariyer müdahalelerine maruz kalmalarıdır. Kimileri liseye başlamadan önce belli bir hedef belirleyip alacağı eğitimi hedefi doğrultusunda seçerken, kimi öğrenciler ise kariyer hedeflerini lise veya lise sonrasına bırakmakta ve üniversite eğitimi almak için yetenek ve becerilerine göre bir bölüm tercihi yerine aldığını puanlara uygun herhangi bir bölüm tercih edip ona göre bilinçsiz bir eğitim almaya karar vermektedirler (Batur ve Adıgüzel, 2014).

Araştırmalara göre, yetenek, beceri, ilgi ve ideallerine uygun meslek seçmiş olanların sayısı az, iş veya mesleğinden şikayet edenlerin sayısı çoktur. Her işte en yetenekli elemanları tercih edilmesi, bazı alanlarda meslek eğitiminin zorunlu olması, çoğunlukla meslek eğitiminin uzun, zahmetli ve masraflı olması, üniversiteye girmeyi başaran her gencin istediği dalda öğrenim görememesi, gencin arzu ettiği mesleği seçmesini engellemektedir. Buna karşılık rastlantılar, aile yapısı, ekonomik olaylar, çevre koşulları, bireysel özellikler, puan durumu vb. gencin kariyer seçimini belirlemektedir.

Kariyer kavramı, bireyin iş yaşamı süresince işiyle ilgili tecrübe, deneyim ve tutumlarını kapsadığı görülmekte, kişinin yaşamı boyunca sahip olduğu mesleki pozisyonları ve iş ile ilgili tecrübelerinin basamakları olarak tanımlanmaktadır (Aytaç, 2005). Ülkemizde öğrencilerin çoğunluğu üniversite sıralarına gelmelerine rağmen halen kariyerlerini hangi alanda yapacaklarına tam olarak karar vermiş durumda değildirler.

Ön lisans eğitimi veren Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı (Sekreterlik) Programları; kamu ve özel sektör işletmelerinde yöneticilerin ofis çalışmalarına katkıda bulunmak ve büro faaliyetlerinde bulunmak üzere nitelikli ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan iki yıllık yükseköğretim programlarıdır. Bu programın amacı; iş hayatının ihtiyaçlarını karşılayabilecek büro yöneticisi, büro yönetimi uzmanı, yönetici asistanı gibi uzman iş gücü yetiştirmektir (Bayraktar ve Kızılkaya 2014). Ülkemizde neredeyse tüm üniversitelerin yüksekokullarının en az birinde bu bölümde eğitim verilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, meslek yüksekokullarında mevcut Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı programı öğrencilerinin kariyerleriyle ilgili plan yaparken, karar alırken kendilerine engel olduğunu düşündükleri etmenleri tespit etmektir.

Yöntem

Bu çalışmada ile Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı programı öğrencilerinin kariyer engelleri algılarının demografik değişkenler açısından değişiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçları çalışma anketine yanıt veren öğrencilerin araştırmanın yapıldığı tarihlerdeki algıları ve çalışma anketine verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Araştırmanın evrenini Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO (SMYO) ve Osmancık Ömer Derindere MYO (OMYO) Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı programı birinci ve ikinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. SMYO’da 183 ve OMYO’da 72 olmak üzere toplam 255 normal dönem büro yönetimi ve yönetici asistanlığı programı öğrencisi bulunmaktadır. Araştırmada birincil ve ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırmanın kavramsal ve kuramsal kısmında daha önceden yapılan çalışmalar, makaleler, tezler gibi yazılı kaynaklar taranmıştır. Veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır.

Hazırlanan ölçek 255 öğrenciye uygulanmış, ancak bütün sorular zorunlu seçenek haline getirildiğinden dolayı sadece tam olarak doldurulan anketler çalışmada kullanılabilmiştir. Eksiksiz doldurulan 178 anket ile çalışma yürütülmüştür. Anketlerin geri dönüş oranı % 80 dir.

İki bölümden oluşan anketin birinci bölümü demografik özelliklerden oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümünde Balın (2008) tarafından geliştirilen 11 soruluk “Kariyer Engelleri” ölçeği kullanılmıştır. Buna ek olarak ölçeğe “okuduğum bölüm” sorusu eklenerek ölçeğin alanla ilişkilendirilmesi sağlanmıştır. Kullanılacak değişkenlerin faktör analizi uygulamaya elverişli olup olmadığını belirlemek için Kaiser- Meyer- Olkin ölçümü kullanılmıştır. KMO test sonucu ,868 (Tablo 1) çıkmış ve kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,868
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	946,388
	Df	66
	Sig.	,000

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla, faktör analizi yöntemlerinden direct oblimin analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi işlemlerinin sonucunda ölçekte 3 faktör belirlenmiştir. Faktör analizine göre 4 madde 1. faktörde, 4 madde 2. faktörde, 4 madde 3. Faktörde toplanmıştır. Bu faktörlere anlamlı isimler verilmeye çalışılmıştır. Buna göre 1.faktör “Kişilik Özellikleri”, 2.faktör “İş Koşulları”, 3.faktör “İş Dışı Tercihler” başlığı altında toplanmıştır. Ölçeğin 1-4 nolu soruları kişisel özellikler, 5-8 nolu soruları iş koşulları ve 9-12 numaralı soruları da iş dışı tercihleri ölçmeye yöneliktir.

Kariyer engelleri algısını ölçmek amacıyla 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Buna göre ifadeler “tamamen engeller (1)”, “engeller (2)”, “kararsızım (3)”, “engellemez (4)”, “kesinlikle engellemez (5)” olarak ölçeklendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 20.0 programında değerlendirilmiştir. Ölçeğin tüm olarak Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .88 olarak belirlenmiştir. Özdamar’a (2002) göre güvenirlik katsayısı $0,80\alpha \leq 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. Anket formunun güvenilirliği istatistikî açıdan kabul edilebilir düzeydedir.

Araştırmada aşağıda belirtilen hipotezler test edilmiştir:

H₁: Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin kariyer engelleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterir.

H₂: Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin kariyer engelleri yaş değişkeni açısından farklılık gösterir.

H₃: Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin kariyer engelleri mezun oldukları lise değişkeni açısından farklılık gösterir.

H₄: Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin kariyer engelleri okuduğu bölümü tercih etme şekli değişkeni açısından farklılık gösterir.

H₅: Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin kariyer engelleri ebeveynlerindeki en yüksek eğitim düzeyi değişkeni açısından farklılık gösterir.

Bulgular

Araştırma Grubunun Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Bu bölümde araştırmaya konu olan araştırma grubunun genel yapısına yönelik tanıtıcı frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	n	%
Kız	117	65,7
Erkek	61	34,3
Toplam	178	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde (Tablo 2) katılımcıların %65,7’si kız, %34,3’ü erkek olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunu kızlar oluşturmaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş Dağılımları

Yaş	n	%
20 ve altı	64	36,0
21-25	102	57,3
26 ve üstü	12	6,7
Toplam	178	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşa göre dağılımları incelendiğinde (Tablo 3), katılımcıların %57,3'ünün 21-25, %36'sının 20 ve altı ve %6,7'sinin ise 26 ve üstü yaş aralığında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Dağılımları

Lise Türü	n	%
Genel lise	83	46,6
Mesleki / Teknik lise	60	33,7
Anadolu lisesi	12	6,7
Diğer	23	12,9
Toplam	178	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise dağılımları incelendiğinde (Tablo 4), katılımcıların %46,6'sının genel lise, %33,7'sinin mesleki/teknik lise, %12,9'unun diğer ve %6,7'sinin ise Anadolu lisesi mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğu Bölümü Seçim Tarzı Dağılımları

Okuduğunuz bölümü nasıl seçtiniz	n	%
Araştırarak	35	19,7
Ailem seçti	8	4,5
Rehber hocam yönlendirdi	25	14,0
Diğer	110	61,8
Toplam	178	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümü nasıl seçtiğine göre dağılımları incelendiğinde (Tablo 5), katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%61,8) diğer seçeneğini seçtiği tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %19,7'si araştırarak, %14,0'ü rehber hocam yönlendirdi ve %4,5'i ise ailem seçti seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ebeveynlerinin En Yüksek Eğitim Durumu Dağılımları

Ebeveynlerdeki en yüksek eğitim durumu	n	%
İlkokul	75	42,1
Ortaokul	45	25,3
Lise	43	24,2
Önlisans/Lisans	10	5,6
Lisansüstü	5	2,8
Toplam	178	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerindeki en yüksek eğitim durumu dağılımları incelendiğinde (Tablo 6), katılımcıların büyük bir kısmının ebeveynlerinin en yüksek eğitim seviyesinin (%42,1) ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca %25,3'ü ortaokul, %24,2'si lise, %5,6'sı önlisans/lisans ve %2,8'inin lisansüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma Grubunun Kariyer Engelleri Ölçeğine Verdikleri Yanıtlara Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırma grubunun Kariyer Engelleri ölçeğine verdikleri yanıtların frekans, yüzde dağılımları, ortalaması ve standart sapmasına yer verilmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kariyer Engellerine İlişkin İfadelere Verdikleri Cevapların Dağılımları

İFADELER	Tamamen Engeller Engellemez					Kesinlikle					\bar{X}	σ
	1		2		3		4		5			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Kişilik özelliklerim	15	8,4	26	14,6	34	19,1	61	34,3	42	23,6	3,50	1,23
İlgi alanlarım	12	6,7	41	23,0	23	12,9	64	36,0	38	21,3	3,42	1,24
Yeteneklerim	9	5,1	32	18,0	29	16,3	59	33,1	49	27,5	3,60	1,20
Cinsiyetim	7	3,9	25	14,0	27	15,2	63	35,4	56	31,5	3,76	1,15
Mesleki bilgim	12	6,7	28	15,7	30	16,9	68	38,2	40	22,5	3,53	1,19
Maddi kazanç olanağı	20	11,2	54	30,3	45	25,3	37	20,8	22	12,4	2,92	1,20
İş bulma olanağı	25	14,0	53	29,8	44	24,7	36	20,2	20	11,2	2,84	1,22
İş koşulları	24	13,5	58	32,6	50	28,1	32	18,0	14	7,9	2,74	1,14
İş dışındaki yaşam seçimlerim (evlilik, çocuk, vb.)	23	12,9	42	23,6	44	24,7	36	20,2	33	18,5	3,07	1,30
Ailemin beklentileri / tutumu	20	11,2	56	31,5	39	21,9	39	21,9	24	13,5	2,94	1,23
Kız/erkek arkadaşımın beklentisi/tutumu	8	4,5	36	20,2	35	19,7	50	28,1	49	27,5	3,53	1,21
Okuduğum bölüm	16	9,0	38	21,3	42	23,6	48	27,0	34	19,1	3,25	1,24

Tablo 7’de araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer engellerine ilişkin ifadelerle verdikleri yanıtların dağılımları gösterilmektedir. Sorulara verilen yanıtların ortalamalarına bakıldığında Cinsiyetim (ort=3,76), Yeteneklerim (ort=3,60), Mesleki bilgim (ort=3,53) ile Kız/erkek arkadaşımın beklentisi/tutumu (ort=3,53) ifadeleri en yüksek puanı alan ifadeler olarak belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra “İş koşulları” (ort=2,74), “İş bulma olanağı” (ort=2,84) ve “Maddi kazanç olanağı” (ort=2,92) ifadeleri en düşük ortalama puanları alan ifadeler olarak tespit edilmiştir.

İfadelerin tamamına bakıldığında, büro yönetimi ve yönetici asistanlığı öğrencilerinin “iş koşullarını” en yüksek kariyer engeli olarak gördüğü belirlenmiştir. Yine öğrencilerin en düşük kariyer engeli olarak ise “cinsiyet” seçeneğini gördükleri belirlenmiştir.

Araştırma Grubunun Kariyer Engellerinin Demografik Değişkenler Açısından Farklılaşmasına Ait Bulgular

Bu bölümde araştırma grubunun kariyer engellerinin demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği ile ilgili iki bağımsız t-testi ve one way anova testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kariyer Engellerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

		Grup İstatistiği			Test İstatistiği		
		n	X	σ	t	s.d.	p
Kişisel Özellikler	Kadın	117	3,43	1,01	-2,481	176	0,014
	Erkek	61	3,82	,90			
İş Koşulları	Kadın	117	2,91	,93	-1,182	176	,062
	Erkek	61	3,19	,93			
İş Dışı Tercihler	Kadın	117	3,14	,97	-1,229	176	,221
	Erkek	61	3,33	1,01			

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kariyer engellerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere iki bağımsız t testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 8’de verilmiştir. Kişisel özellikler faktörü 0,014 önem düzeyi ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin daha fazla kariyer engeli olduğu görülmektedir. İş koşulları faktörü ,062 ve iş dışı tercihler faktörü ise ,221 önem düzeyi ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır ($p < 0,05$). Bir diğer ifade ile öğrencilerin kariyer engelleri, kişisel özellikler faktörü açısından cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu durumda **H1 hipotezi kabul edilmiştir.**

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kariyer Engellerinin Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesi

		Grup İstatistiği			Test İstatistiği		
		n	X	σ	F	s.d.	p
Kişisel Özellikler	20 ve Altı	64	3,50	1,01	,286	2	,752
	21 – 25	102	3,62	,99			
	26 ve Üstü	12	3,52	,87			
İş Koşulları	20 ve Altı	64	2,86	,97	1,596	2	,206
	21 – 25	102	3,12	,90			
	26 ve Üstü	12	2,87	,99			
İş Dışı Tercihler	20 ve Altı	64	3,11	,93	,987	2	,375
	21 – 25	102	3,29	1,00			
	26 ve Üstü	12	2,97	1,13			

Öğrencilerin yaşlarına göre kariyer engellerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmış ve sonuçları Tablo 11’de verilmiştir. Kişisel özellikler faktörü ,752 önem düzeyi ile yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. İş koşulları faktörü ,206 önem düzeyi ve iş dışı tercihler faktörü ise ,375 önem düzeyi ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p < 0,05$). Bir diğer ifade ile öğrencilerin kariyer engelleri yaşa göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir. **H₂ hipotezi reddedilmiştir.**

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kariyer Engellerinin Mezun oldukları Lise Değişkeni Açısından İncelenmesi

		Grup İstatistiği			Test İstatistiği		
		n	X	σ	F	s.d.	p
Kişisel Özellikler	Genel lise	83	3,49	,97	,792	3	,500
	Mesleki ve teknik lise	60	3,67	1,06			
	Anadolu lisesi	12	3,33	,80			
	Diğer	23	3,71	,94			
İş Koşulları	Genel lise	83	2,96	,93	1,196	3	,313
	Mesleki ve teknik lise	60	3,07	,97			
	Anadolu lisesi	12	2,64	1,03			
	Diğer	23	3,22	,79			
İş Dışı Tercihler	Genel lise	83	3,10	,96	3,194	3	,025
	Mesleki ve teknik lise	60	3,39	,95			
	Anadolu lisesi	12	2,56	,86			
	Diğer	23	3,42	1,06			

Öğrencilerin mezun oldukları lise değişkenine göre kariyer engellerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmış ve sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Kişisel özellikler faktörü ,500 önem düzeyi ile mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. İş koşulları faktörü ,313 önem düzeyi ile mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak iş dışı tercihler faktörü ,025 önem düzeyi ile mezun oldukları lise türüne göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Anadolu lisesi mezunu öğrenciler en düşük ortalamaya sahipken, diğer seçeneğini seçen öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. **H₃ hipotezi kabul edilmiştir.**

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kariyer Engellerinin Okuduğu Bölümü Tercih Etme Şekli Değişkeni Açısından İncelenmesi

		Grup İstatistiği			Test İstatistiği		
		n	X	σ	F	s.d.	p
Kişisel Özellikler	Araştırarak	35	3,67	1,05	,242	3	,867
	Ailem seçti	8	3,59	,89			
	Rehber hocam yönlendirdi	25	3,45	,95			
	Diğer	110	3,56	,99			
	Araştırarak	35	3,25	1,09			
İş Koşulları	Ailem seçti	8	2,71	1,04	1,175	3	,321
	Rehber hocam yönlendirdi	25	2,92	,91			
	Diğer	110	2,97	,88			
	Araştırarak	35	3,35	1,13			
	Ailem seçti	8	3,25	,95			
İş Dışı Tercihler	Rehber hocam yönlendirdi	25	3,28	,87	,457	3	,713
	Diğer	110	3,14	,96			

Öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme şekillerine göre kariyer engellerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmış ve sonuçları Tablo 13’te verilmiştir. Kişisel özellikler faktörü ,867 önem düzeyi, iş koşulları faktörü ,321 önem düzeyi ve iş dışı tercihler faktörü ,713 önem düzeyi ile okudukları bölümü tercih etme şekli değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). **H₄ hipotezi reddedilmiştir.**

Tablo 14: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kariyer Engellerinin Ebeveynlerindeki En Yüksek Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından İncelenmesi

		Grup İstatistiği			Test İstatistiği		
		n	X	σ	F	s.d.	p
Kişisel Özellikler	İlkokul	75	3,43	1,01	,900	4	,465
	Ortaokul	45	3,76	,95			
	Lise	43	3,56	1,02			
	Önlisans/lisans	10	3,77	,74			
	Lisansüstü	5	3,65	1,18			
İş Koşulları	İlkokul	75	2,97	,99	,438	4	,781
	Ortaokul	45	2,97	,84			
	Lise	43	3,13	,99			
	Önlisans/lisans	10	3,22	,94			
	Lisansüstü	5	2,85	,51			
İş Dışı Tercihler	İlkokul	75	3,07	,95	1,601	4	,176
	Ortaokul	45	3,33	1,09			
	Lise	43	3,34	,90			
	Önlisans/lisans	10	3,37	,99			
	Lisansüstü	5	2,45	,75			

Öğrencilerin ebeveynlerindeki en yüksek eğitim düzeyine göre kariyer engellerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere tek yönlü varyans analizi (Anova) uygulanmış ve sonuçları Tablo 14’te verilmiştir. Kişisel özellikler faktörü ,465 önem düzeyi, iş koşulları faktörü ,781 önem düzeyi ve iş dışı tercihler faktörü ,176 önem düzeyi ile ebeveynlerindeki en yüksek eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). **H₅ hipotezi reddedilmiştir.**

Sonuç

Kariyer konusu literatürde çokça işlenen bir konu olmasına karşın, özellikle Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı alanında kariyer engelleri konusunda yeterince araştırmaya rastlanmamıştır. Elbette kariyer engeli konusunun daha çok alana yönelik bir konu olmasının da bunda etkisi büyüktür. Bu nedenledir ki, yapılan araştırma ile benzer çalışmalar arasında istenilen ölçüde karşılaştırma yapılamamıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen veriler Çorum İlindeki Hitit Üniversitesi SMYO ve OMYO da okuyan Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı öğrencilerini temsil etmektedir. Araştırmanın bulguları gözden geçirildiğinde; katılımcıların “iş koşullarını” (maddi kazanç olanağı, iş bulma olanağı, iş koşulları) en yüksek kariyer engeli olarak gördükleri tespit edilmiştir. Balın (2008) de, çalışmasında en yüksek kariyer engelinin iş bulma olanağı ve iş koşulları seçenekleri olarak görüldüğünü tespit etmiştir. Ayrıca ailelerin beklenti ve tutumunun da kariyer engeli olarak görüldüğü söylenebilir. Aynı zamanda katılımcıların “kişisel özellikleri” ni (cinsiyet ve yetenekler) kariyer engeli olarak görmediği tespit edilmiştir.

Balın (2008) yaptığı çalışmasında cinsiyet seçeneğinin en düşük kariyer engeli olarak görüldüğünü belirtmektedir.

Verilerin analizi sonucunda “kişisel özelliklerin” cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yarattığı, kız öğrencilerin daha çok kariyer engeli taşıdığı görülmüş ancak, yaş değişkeni açısından farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Gündüz (2010) bayan öğretmenlerin kariyer engelleri üzerine yaptığı çalışmada cinsiyet faktörünün ailevi nedenler, toplumsal yapı, okul ve çevre, çalışma saati, yaş ve medeni duruma ilişkin nedenlerle kariyer engeli olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Yine Karcioğlu ve Leblebici (2014), bayanların cinsiyet faktörü nedeni ile şartlar eşit olsa bile üst düzey yöneticilik için bayanlara erkeklere oranla daha az fırsat sağlandığının düşünüldüğünü, bu açıdan bayanların kariyer engeliyle karşılaştıklarını belirtmektedir.

“İş dışındaki yaşam seçimleri” nin mezun olunan lise değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yarattığı tespit edilmiş, Anadolu Lisesinden mezun olan öğrencilerin daha fazla kariyer engeli taşıırken diğer seçeneğini seçen öğrencilerin daha az kariyer engeli taşıdıkları görülmüştür.

Öğrencilerin kariyer engellerinin okudukları bölümü tercih etme şekli değişkeni açısından anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Algılanan kariyer engelleri ebeveynlerindeki en yüksek eğitim düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde de anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Tüm dünyada da kabul edildiği gibi çalışma koşulları kişilerin kariyer planlarında oldukça önemlidir. Araştırma verilerine bakıldığında gençlerin daha çok maddi kaygılar içinde oldukları, kişilik, yetenek, ilgi alanı gibi etkenleri geri plana attıkları görülmektedir. Bunda ailelerinin eğitim seviyelerinin önemi büyüktür. Araştırmada ailelerin gelir seviyeleri bakımından inceleme yapılmamış olup, yapılacak yeni araştırmalarda bu faktöre de yer verilebilir. Ayrıca bölüm öğrencileri cinsiyetlerini bir engel olarak görmemektedirler. Elbette öğrencilerin büyük çoğunluğunun bayan olması ve mesleğin de bayan mesleği olarak görülmesinin etkisi yadsınamaz. Ancak bayan öğrencilerin daha çok kariyer engeli kaygısı taşıdıkları da bir gerçektir. Bunda bayanların iş yaşamında cinsiyetleri nedeni ile maruz kaldıkları engellemelerin etkisi büyüktür. Aynı zamanda öğrenciler okudukları bölümü de kendileri için bir kariyer engeli olarak görmemektedirler. Çalışma bu alanda yapılacak yeni çalışmalara yol göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Anılan, H., Çemrek, F. ve Anagün, Ş.S. (2008). Ortaöğretim öğrencilerinin meslek seçimi ve üniversite tercihlerine ilişkin görüşleri (Eskişehir örneği). E-Journal of New World Sciences Academy, 3(2); 328-349.
- Aytaç, S. (2005). Çalışma yaşamında kariyer. Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Balın, E. (2008). The Role Of Perceived Career Barriers and Gender in Predicting Commitment to Career Choices of University Students, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Batur, H.Z., Adıgüzel, O. (2014) Schein'in Kariyer Değerleri Perspektifinde Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Isparta İli Fen Lisesi Öğrencileri Örneği, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 42, Ekim, 327-348.
- Bayraktar, T., Kızılkaya, M. (2015) Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı Öğrencilerinin Profili ve Kariyer Planlaması: Batı ve Doğu Karşılaştırması, İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 5(18); 13-22.
- Genç, G., Kaya, A. ve Genç, M. (2007) İnönü Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(4), 49-63.
- Gündüz, Y. (2010) Öğretmen algılarına göre kadın öğretmenlerin kariyer engellerinin incelenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10(1), 133-149.
- Karacıoğlu, F., Leblebici, Y. (2014) Kadın yöneticilerde kariyer engelleri: "Cam tavan sendromu" üzerine bir uygulama, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(4), 1-20.
- Özdamar, K. (2002). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Eskişehir: Kaan.